

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ПРАВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять та організації самостійної роботи

з дисципліни «Соціальна психологія»

для студентів спеціальності 054 Соціологія

денної та заочної форм навчання

Покровськ-2021

Методичні рекомендації для проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Соціальна психологія» для студентів спеціальності 054 Соціологія денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс] / уклад. О.В. Сервачак. – Покровськ : ДонНТУ, 2021. – 29 с.

Методичні рекомендації містять плани практичних занять, питання для самоконтролю, питання, що виносяться на самостійне опрацювання. рекомендації та тематика індивідуальна науково-дослідницької роботи студентів, перелік питань для підсумкового контролю знань, список рекомендованої літератури.

Розраховані на викладачів та студентів спеціальності 054 Соціологія для підготовки до навчальних занять з дисципліни «Соціальної психології».

Укладач: Сервачак О.В., к.псих.н., доцент кафедри історії і права.

Рецензент: Дмитрик І.О., к. іст.н, доцент кафедри історії та права

Відповідальний за випуск: Моїсеєнко Л. М., зав.каф. ІтаП, к.іст.н.

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,

Протокол № 7 від 23.03. 2021 р.

Розглянуто на засіданні кафедри історії і права,

протокол № 8 від 24.02.2021 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні положення.....	5
2. Методичні рекомендації до підготовки і проведення практичних занять.....	6
3. Організація самостійної роботи студентів.....	15
4. Індивідуальна науково-дослідницька робота студентів.....	21
5. Перелік питань для підсумкового контролю.....	23
Список рекомендованої літератури	26

ВСТУП

У просторі соціального буття людина розвивається, реалізує свій потенціал, задовольняє широке коло потреб: соціальних, особистісних, професійних та ін. Соціальне середовище є необхідною умовою формування особистості. Воно поступово залучає та забезпечує людину всім спектром інформаційних, духовних, пізнавальних, культурних ресурсів для розвитку; стимулює до різних видів активності й, одночасно регулює цю активність. В той же час, соціальна взаємодія може бути деструктивною, загрозливою. Тематика навчального курсу «Соціальна психологія» розкриває феноменологічні аспекти всієї площини та різноманіття соціально-психологічної реальності; сутність соціально-психологічних явищ і процесів, механізми їхнього розвитку й функціонування, надає можливість познайомитися з основними напрямками та методами сучасних соціально-психологічних досліджень.

В рамках курсу «Соціальна психологія» студенти знайомляться з соціально-психологічними проблемами особистості, характеристиками міжособистісного спілкування та взаємодії, психологічними особливостями функціонування соціальних груп і міжгрупових взаємин, мають можливість отримати комплекс теоретичних знань у галузі соціальної психології та оволодіти практичними навичками застосування знань з даного курсу в процесі вирішення професійних завдань

Курс соціальної психології є одним з базових курсів теоретичної підготовки соціологів та належить до циклу професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Курс являє собою основу для подальшого вивчення студентами соціології організації та управління, соціології праці, соціології реклами, соціології культури, соціології масових комунікацій, соціології і психології девіантної поведінки, соціології молоді, соціології освіти та виховання, етносоціології.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна психологія» є оволодіння психологічними знаннями для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних курсів соціально-психологічного циклу. В процесі вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти основні категорії соціальної психології, історичні передумови і перспективи розвитку соціальної психології, її напрями та галузі, структуру, задачі та методи науки, її міждисциплінарні зв'язки з іншими науками.

Завданням курсу «Соціальна психологія» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- предмету, об'єкту, завдань, напрямів, галузей й методів соціальної психології;
- історії становлення та перспективи розвитку соціальної психології;
- методологічних проблем соціально-психологічних досліджень;
- психології малих і великих соціальних груп;
- соціально-психологічних характеристик особистості та соціальних впливів (соціалізація, спілкування, соціальна установка, соціальний конфлікт, соціальний стереотип, соціальні ролі, гендер, гендерний стереотип).

Програма навчальної дисципліни «Соціальна психологія» побудована з урахуванням вимог до організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Основними видами навчальних занять є: лекції, практичні заняття та консультації. Оволодіння знаннями, формування практичних вмінь у студентів також відбувається шляхом самостійного вивчення навчальної літератури, в процесі підготовки та складання іспитів, виконання індивідуальних та групових завдань в рамках підготовки та безпосередньо на практичних заняттях.

Методичні рекомендації містять плани практичних занять, питання для самоконтролю, проблемні питання, творчі завдання для індивідуальної та групової роботи, словник термінів, перелік питань для підсумкового контролю знань.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття. Вони присвячуються основним темам навчальної програми, які визначено в робочій програмі дисципліни.

Практичне заняття, як форма навчального заняття, націлено на:

- закріплення, поглиблення й розширення знань, здобутих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи над літературними джерелами;
- оволодіння категоріями та поняттями дисципліни, методами роботи з науковими текстами, соціологічними дослідженнями, статистичними показниками;
- розвиток критичного мислення, творчого ставлення до реалізації завдань вміння висловлювати та аргументовано захищати самостійні висновки, вести дискусію;
- формування вмінь та навичок практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни.

Для ефективного проведення практичних занять студенти попередньо ознайомлюються зі змістом певного розділу дисципліни, із теорією обраних для практичного заняття питань, отримують план заняття, контрольні питання для самоаналізу рівня підготовки, проблемні та творчі індивідуальні та групові завдання, націлені на усвідомлення теоретичного матеріалу та опанування практичними навичками роботи з літературними джерелами, їх критичного аналізу та практичного, творчого застосування. Практичне заняття проходить у формі групового обговорення, керованої дискусії, моделювання ситуацій, представлення творчих проектів тощо.

Студенти, готуючись до того чи іншого питання теми практичного заняття повинні пов'язувати матеріал з актуальними соціальними проблемами сучасності, ситуацією в нашій країні. При цьому їм необхідно постійно вдосконалювати навички роботи з літературою, вміння здійснювати

порівняльний аналіз понять, змісту, володіння державною мовою, правильного вживання понять і термінів.

На практичних заняттях студенти повинні засвоїти провідні ідеї дисципліни «Соціальна психологія» (зміст понять, класифікації соціальних явищ, тлумачення причинно-наслідкових зв'язків, положення соціальних теорій, шкіл, концепцій), навчитись застосовувати набуті знання, вміння й навички у майбутній практичній діяльності.

ТЕМАТИКА ТА СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ КУРСУ

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми
1	Предмет, функції та завдання соціальної психології.
2	Особистісно-зорієнтовані методи соціальної психології.
3	Соціальна психологія особистості.
4	Механізми соціалізації.
5	Особливості спілкування як соціально-психологічного явища
6	Психологічні особливості соціальних груп. Поняття та класифікація малих груп. Структура взаємовідносин в малих групах
7	Групові процеси. Зміст основних механізмів групової динаміки.
8	Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп
	Усього годин

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми
1	Соціальна психологія особистості. Механізми соціалізації.
2	Психологічні особливості соціальних груп. Поняття та класифікація малих груп. Структура взаємовідносин в малих групах
3	Групові процеси. Зміст основних механізмів групової динаміки.
	Усього годин

Практичне заняття № 1. Предмет, функції та завдання соціальної психології.

Мета: сформувати поняття про соціальну психологію як окрему наукову галузь, проблематику її досліджень та сфери застосування соціально-психологічних знань.

1. Предмет соціальної психології.
2. Проблематика та завдання соціальної психології.
3. Сфери застосування соціально-психологічних знань.
4. Проблеми і перспективи розвитку соціальної психології.

Література: основна: 1; 2; 3; 11; 20; 21; 18;19; 26; додаткова: 17.

Завдання та питання для самоконтролю

1. Назвіть основні категорії соціальної психології.
2. Поясніть зміст понять «соціально-психологічний простір» та «соціально-психологічна реальність».
3. У чому полягає сутність соціально-психологічного типу пізнання?
4. Дайте визначення поняття «соціальна психіка».
5. Визначте десять найбільш актуальних на ваш погляд соціально-психологічних проблем (явищ, процесів), які вимагають щонайшвидшого дослідження. Обґрунтуйте свій вибір.

Практичне заняття № 2. Особистісно-зорієнтовані методи соціальної психології.

Мета: закріпити знання студентів про методи та специфіку соціально-психологічних досліджень; охарактеризувати особливості прикладних досліджень у соціальній психології; виробити вміння розробляти програми, адекватно підбирати та ефективно застосовувати методи соціально-психологічних досліджень.

1. Характеристика методів дослідження у соціальній психології.
2. Специфічні особливості соціально-психологічних досліджень.

3. Етичні проблеми соціально-психологічних досліджень.

Література: основна: 1; 2; 3; 6; 21; 30; додаткова: 14.

Завдання та питання для самоконтролю

1. Що являє собою програма соціально-психологічного дослідження?
2. Яким вимогам повинна відповідати інформація, отримана в ході дослідження?
3. Назвіть специфічні особливості прикладних соціально-психологічних досліджень.
4. У чому полягає нормативно-правова регламентація соціально-психологічних досліджень?
5. Охарактеризуйте етичні аспекти соціально-психологічних досліджень.

Практичне заняття № 3. Соціальна психологія особистості.

Мета: розглянути феномен особистості у контексті соціально-психологічного підходу. порівняти науково-теоретичні підходи до визначення структури особистості; познайомити з сучасними уявленнями про Я-Концепцію та її складовими. .

План

- 1.Поняття особистості. Специфіка постановки проблеми особистості в соціальній психології.
- 2.Взаємозв'язок соціального та індивідуального в особистості.
- 3.Соціально-психологічна структура особистості.
4. Поняття й структура Я-Концепції
- 5.Соціальна зрілість особистості.

Література: основна: 2; 3; 4; 9; 10;12; 19; додаткова: 1; 3; 4; 10; 15.

Завдання та питання для самоконтролю

1. Розмежуйте поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість».
2. Охарактеризуйте основні підходи до визначення поняття особистості.
3. Дайте короткий аналіз науково-теоретичних підходів до визначення структури особистості.

4. Що таке соціально-психологічна структура особистості? Чим вона відрізняється від загально-психологічного трактування структури особистості?
5. Розкрийте соціально-психологічну сутність особистості.
6. Охарактеризуйте основні підходи у вченні про провідні фактори формування особистості.
7. У чому полягає проблема соціальної зрілості особистості?
8. Назвіть чинники соціальної зрілості особистості.

Практичне заняття № 4. Механізми соціалізації.

Мета: розкрити сутність, механізми та інститути соціалізації; ознайомити з соціально-психологічними особливостями процесу соціалізації, значення та вплив вікових криз в цьому процесі; дослідити можливості опанування кризової ситуації в житті людини; сформулювати розуміння наслідків негативної соціалізації.

План

1. Сутність процесу соціалізації.
2. Соціально-психологічні особливості соціалізації.
3. Види механізмів соціалізації.
4. Вікові кризи життя в процесі соціалізації.
5. Асоціальні прояви особистості.

Література: основна: 5; 11; 14; 15; 23; 26; 28; додаткова: 8; 15; 18.

Завдання та питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття «соціалізація» та визначте її основні етапи.
2. Назвіть основні сфери, в яких реалізується соціалізація з перших хвилин життя людини.
3. Порівняйте соціальну адаптацію та інтеріоризацію, як форми реалізації процесу соціалізації.
4. Охарактеризуйте особливості стихійної та цілеспрямованої соціалізації. Наведіть приклади.

5. Назвіть соціальні інститути, що відіграють важливу роль у процесі соціалізації.
6. Порівняйте групи способів соціалізації.
7. Назвіть основні відмінності соціалізації дітей від соціалізації дорослих.

Практичне заняття № 5. Особливості спілкування як соціально-психологічного явища.

Мета: розглянути спілкування як соціально-психологічного явище; визначити його соціально-психологічну специфіку; сформувати у студентів поняття про стилі та моделі спілкування, виробити навички їх діагностики.

План

1. Визначення поняття «спілкування». Соціально-психологічна сутність спілкування.
2. Спілкування як потреба людини. Розвиток спілкування в онтогенезі. Переваги та проблеми спілкування у сучасному світі.
3. Структура спілкування.
4. Види та функції спілкування.
5. Моделі і стилі спілкування.

Література: основна: 2; 3; 12; 19; 25; додаткова: 1; 3; 4; 9; 21.

Завдання та питання для самоконтролю

1. У чому специфіка соціально-психологічного підходу до вивчення спілкування.
2. Розкрийте роль спілкування у суспільних процесах.
3. У чому полягає сутність спілкування як однієї з провідних потреб людини?
4. Назвіть функції спілкування.
5. Охарактеризуйте види спілкування.
6. Як ви розумієте «доцільність» застосування різних стилів спілкування?
7. Чи існує зв'язок між особистісними властивостями людини та тими стилями і моделями спілкування, яким вона надає перевагу?

Практичне заняття № 6. Соціально -психологічні особливості соціальних груп.

Мета: розглянути феномен групи з погляду соціальної психології; сформувані знання про психологію малих та великих соціальних груп і масових явищ; відпрацювання вмінь та навичок аналізу формальних та змістовних характеристик груп; встановлення ознак перебігу динамічних процесів у малій групі.

План

1. Поняття соціальної групи. Класифікація соціальних груп.
2. Поняття та класифікація малих груп.
3. Структура взаємовідносин в малих групах.
4. Психологічні характеристики великих соціальних спільностей. Класифікація великих соціальних груп.
5. Психологія етнічних груп. Психологічні особливості українського національного характеру.
6. Психологія великих стихійних груп та масових явищ.

Література: основна: 4; 10; 13; 22; додаткова: 1; 2; 5; 6; 10; 11.

Завдання та питання для самоконтролю:

1. У чому полягає специфіка соціально-психологічного підходу до вивчення груп та спільностей?
2. Як співвідносяться поняття «група», «спільність», «колектив»?
3. Дайте короткий аналіз історії дослідження соціальної групи.
4. Проаналізуйте головні підходи до вивчення соціальних груп.
5. За якими критеріями класифікують соціальні групи?
6. Назвіть причини об'єднання людей у групи.
7. Які етнопсихологічні явища вивчає етнічна психологія?
8. Дайте визначення понять «національний характер», «національна відомість», «менталітет»?

Практичне заняття № 7. Групові процеси. Зміст основних механізмів групової динаміки.

Мета: узагальнити та закріпити знання студентів про психологічні характеристики малих соціальних груп; оволодіти методами та прийомами діагностики психологічних явищ та процесів у малих соціальних групах.

План

1. Визначення поняття малої соціальної групи.
2. Сутнісні ознаки малої групи.
3. Класифікація малих соціальних груп .
4. Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми.
5. Характеристика динамічних процесів у малій соціальній групі.

Література: основна: 7; 8; 12; 24; 31; додаткова: 1; 6; 7; 8.

Завдання та питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «мала соціальна група». Розкрийте роль малої соціальної групи в житті людини.
2. Визначте структурні характеристики малої соціальної групи.
3. Дайте визначення поняття «групова динаміка».
4. Назвіть етапи становлення та розвитку малої соціальної групи.
5. Дайте визначення поняття «групова згуртованість». Назвіть чинники групової згуртованості.
6. Що таке групова сумісність? Які види міжособистісної сумісності ви можете назвати?
7. Розкрийте сутність групових норм та нормативної поведінки.
8. У чому полягає проблема взаємостосунків групової більшості та меншості?
9. Охарактеризуйте феномен групового впливу на особистість.
10. Розкрийте сутність проблеми прийняття групового рішення. Які ви знаєте технології прийняття групового рішення?

Практичне заняття № 8. Лідерство та керівництво як форми управління соціальних груп.

Мета: формування уявлення про психологічні характеристики лідерства та керівництва; оволодіння методами та прийомами діагностики психологічних особливостей лідерства і керівництва.

План

1. Поняття про лідерство та керівництво.
2. Аналіз теорій походження лідерства.
3. Функції керівника та здібності керівника.
4. Стилi керівництва.
5. Функції лідера. Типи лідерства.
6. Лідерство та керівництво як чинники ефективності функціонування групи і внутрігрупових відносин.
7. Засоби діагностики психологічних особливостей лідерства і керівництва.

Література: основна: 6; 8; 10; 22; 24; 32; додаткова: 7; 13; 15.

Завдання та питання для самоконтролю:

1. У чому відмінність між поняттями «лідер» і «керівник»?
2. Дайте короткий аналіз теорій лідерства.
3. Що таке стиль керівництва?
4. У чому полягає оптимальний підхід до вибору стилю керівництва?
5. Чи впливає особистість керівника на внутрігрупові процеси? Яким чином?
6. Як ви розумієте поняття «ефективне керівництво»?
7. Назвіть характеристики харизматичного лідера.
8. Назвіть психологічні засоби розвитку лідерських здібностей.
9. Назвіть методи діагностики лідерства та керівництва як соціально-психологічних феноменів.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТОВ

Формування висококваліфікованого спеціаліста в сучасних умовах неможливе без залучення студентів до самостійної роботи, яка характеризується як цілеспрямована сукупність суб'єктних дій студента. Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу,

Самостійна робота здійснюється у межах часу, запланованого на неї у робочій програмі дисципліни, і контролюється як на аудиторних заняттях, так і на консультаціях. Змістовно самостійна робота продовжує навчальну діяльність студентів на лекціях і практичних заняттях і спрямована на закріплення теоретичних знань і навичок, отриманих на цих заняттях. Оцінка самостійної роботи студентів робиться на підставі зроблених ними повідомлень, виступів на практичних заняттях, текстів підготовлених письмових робіт, участі в дискусіях, захисті рефератів тощо.

Денна форма навчання

Назва теми
1.Історія розвитку соціальної психології
2.Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу.
3.Специфіка соціально-психологічного підходу до особистості
4.Проблема детермінації соціальної поведінки особистості. Поняття соціалізації та її соціально-психологічний аспект.
5.Структура взаємовідносин в малій соціальній групі.
6.Соціальний статус як показник становища особистості в групі.
7.Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.
8.Вплив соціального середовища на психологічне здоров'я особистості
Усього годин

ТЕМА 1. Історія розвитку соціальної психології.

В рамках теми важливо розглянути основні стадії в еволюції цієї науки. Перший етап – становлення соціальної психології як науки (з середини XIX ст. по 1908 р.), де було визначено предмет вивчення і основні проблеми та створені перші роботи з основних питань соціальної психології.

На другому етапі (до середини 40-х рр. XX ст.) з'явилися наукові соціальні психологічні школи, було розроблено фундаментальні теорії та прикладні аспекти дослідження. Найбільш впливовим соціальним психологом цього періоду відноситься К. Левін, автор теорії групової динаміки.

Третій етап розвитку соціальної психології, який розпочався з середини 1940-х рр. XX ст. та продовжується до наших днів, пов'язаний з вирішенням практичних завдань, роботою на соціальне замовлення.

У рамках соціальної психології можна виділити кілька психологічних шкіл, це: функціоналізм, біхевіоризм, психоаналіз, гуманістична психологія, когнітивізм та інтеракціонізм. Самостійна робота за темою передбачає дослідження особливостей поглядів на предмет дослідження представників психологічних шкіл.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. У чому полягає предмет соціальної психології?
2. Назвіть основні галузі (розділи) соціальної психології.
3. Назвіть основні методи соціальної психології.
4. Якими є особливості поглядів психологічних шкіл?

Література: основна 1; 2; 11; 19; додаткова 3; 17.

ТЕМА 2. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу.

Тема передбачає вивчення основних етапів оволодіння процесом комунікації в онтогенезі дитини: домовленнєвий етап, етап початкового оволодіння мовою, етап оволодіння граматичною структурою мови, аналіз детермінуючого впливу на процес розвитку і формування особистості на різних етапах онтогенезу,

формування поняття про спілкування як матеріально-практична взаємодію між індивідами та як специфічну людську форма активності.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу.
2. Афіліація та альтруїзм як складові потреби в спілкуванні.
3. Показники незадоволеності потреби в спілкуванні.
4. Специфіка спілкування особистості в групі

Література: основна 3; 4; 12; 16; додаткова 1; 5.

ТЕМА 3. Специфіка соціально-психологічного підходу до особистості

В рамках теми важливо дослідити наукове бачення взаємозв'язку особистості й суспільства як цілісної системи із професійними, національними, сімейно-побутовими, психологічними та іншими ознаками, які формуються у процесі взаємин людини з іншими людьми; розглянути соціально-психологічні властивості особистості, поняття соціальної установки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. «Я-концепція» як соціально-психологічний феномен.
2. Соціальна установка. Основні функції соціальної установки.
3. Структура соціальної установки.
4. Розвиток соціально-психологічних властивостей особистості.
5. Теорія соціальної установки В. Ядова.

Література: основна 5; 15; 18; 27; 29; додаткова 16; 17.

ТЕМА 4. Проблема детермінації соціальної поведінки особистості. Поняття соціалізації та її соціально-психологічний аспект.

В рамках теми розглядаються соціально-психологічні особливості особистості, формується поняття про темперамент і характер, спрямованість та здібності як складові особистості, досліджуються фактори формування особистості, роль макросередовища та мікросередовище у формуванні особистості;

розглядаються первинна та вторинна соціалізації, агенти та механізми, види цього процесу.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. Підходи до дослідження особистості в соціальній психології.
2. Структура особистості.
3. Фактори розвитку особистості.
4. Система соціалізації як органічне поєднання пізнавальних і ціннісних процесів
5. Зв'язок між складовими вторинної соціалізації та компонентами соціальних здібностей.
6. Гендерна соціалізація

Література: основна 5; 15; 18; 27; 29; додаткова 4; 16; 17.

ТЕМА 5. Структура взаємовідносин в малій соціальній групі.

В рамках теми розглядається поняття соціальної групи, типи, структура та класифікація малих груп, основні механізми їх утворення, специфіка міжгрупової взаємодії і міжгрупового сприймання. Одним з важливих питань теми є теоретичне дослідження механізмів групової динаміки, знайомство з двома групами протилежно спрямованих взаємозалежних механізмів групової динаміки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. Поняття групи в соціальній психології.
2. Основні соціально-психологічні характеристики та ознаки групи.
3. Головні особливості формальної та неформальної структури групи.
4. Структура взаємовідносин в малій соціальній групі.
5. Особливості міжгрупової взаємодії та міжгрупового сприймання.
6. Поняття про групову динаміку.

Література: основна 7; 13; 15; 18; 27; 29; додаткова 6; 8; 11; 15.

ТЕМА 6. Соціальний статус як показник становища особистості в групі.

Тема передбачає вивчення феномену статусу людини, ознак, за якими він формується, основних типів соціальних статусів – приписаного та набутого; усвідомлення взаємодії та взаємовпливу соціального статусу та ролі, як двох сторін одного феномену.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. Поняття та основні складові соціального статусу.
2. Соціальна роль як комплекс занять та дій, що виконують функцію норм взаємодії членів суспільства.
3. Складові соціальної ролі
4. Систематизація соціальних ролей Талкотта Парсонса.
5. Соціальна позиція та соціальний престиж.

Література: основна 2; 12; 22; 25; додаткова 6; 11.

ТЕМА 7. Соціально-психологічні характеристики великих соціальних груп.

В рамках теми студенти знайомляться з поняттям великих соціальних груп. В процесі соціальних відносин, масового спілкування та взаємодії виникають і реалізуються інтереси, групова думка, чутки, традиції й інші масові соціально-психологічні явища. Для соціальної психології важливою є проблема великих соціальних груп, оскільки зміст соціально-значущих рис людської психіки формується саме на рівні макрогруп. Види великих соціальних груп та специфічні регулятори соціальної поведінки, які в них існують виступають предметом теоретичного дослідження в рамках даної теми.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

1. Загальні ознаки великих соціальних груп.
2. Різновиди великих соціальних груп.
3. Структура психології великих соціальних груп.
4. Специфічні регулятори соціальної поведінки великих соціальних груп.
5. Методи дослідження психології великих соціальних груп.

Література: основна 4; 7; 10; 17; 22; додаткова 2;10; 14.

ТЕМА 8. Вплив соціального середовища на психологічне здоров'я особистості

Тема передбачає вивчення поняття психічного здоров'я людини, основні аспекти впливу середовища на рівень психічного здоров'я особистості; знайомство з принципами та фактами поліпшення психічного здоров'я людини, основними аспектами взаємовпливу позитивних та негативних емоційних станів, способів психологічного захисту, професійного довголіття, способу життя особистості.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.

- 1.Психологічне здоров'я: індивідуальне та суспільне.
2. Фактори ризику для рівня психічного здоров'я.
3. Принципи забезпечення психічного здоров'я особистості.
4. Розбудова системи підтримки психічного здоров'я.
- 5.Психологія здорового способу життя.

Література: основна 5; 9; 15; 23; 26; 28; 30; додаткова 9; 14; 15; 16.

4. ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТІВ

ІНДР в процесі вивчення «Соціальної психології» - позааудиторна індивідуальна робота студента навчального та навчально-дослідного характеру, яка націлена на поглиблення теоретичних знань; систематизацію, узагальнення, закріплення та практичне застосування програмового матеріалу навчального курсу; розвиток навичок самостійної роботи. програмового матеріалу навчального курсу

Форма ІНДР - науковий реферат, який повинен містити огляд літературних джерел, теоретичний аналіз питання, порівняння різних підходів, поглядів, власне ставлення до досліджуваних проблем, обґрунтовані висновки.

Тематика ІНДЗ:

1. Експериментально-прикладний етап розвитку соціальної психології.
2. Особливості експериментального етапу розвитку соціальної психології.
3. Розвиток соціальної психології в Україні на межі XX-XXI століття.
4. Гуманістичний напрямок в соціальній психології.
5. Психоаналітичний напрямок в сучасній соціальній психології.
6. Соціально-екологічна теорія У.Бронфенбреннера.
7. Когнітивний напрямок в соціальній психології.
8. Форми існування соціально-психологічних явищ.
9. Спеціалізовані соціально-психологічні методи.
10. Специфічні особливості соціально-психологічного консультування.
11. Проблема типології особистості в соціально-психологічній науці.
12. Соціально-психологічний тренінг як засіб підвищення соціально-психологічної компетентності особистості.
13. Основні теоретичні напрямки дослідження процесу соціалізації особистості.
14. Аналіз теоретичних підходів до проблеми стадійності соціалізації особистості.

15. Особливості впливу деструктивних культів на особистість.
16. Спілкування як соціальна потреба людини.
17. Правила і техніки ефективного спілкування.
18. Проблема квазіспілкування у сучасному суспільстві.
19. Наукові дослідження афіліації як потреби у спілкуванні.
20. Невербальні засоби комунікації.
21. Дослідження взаємодії в концепції «символічного інтеракціонізму».
22. Особливості візуальної психодіагностики.
23. Сучасна теорія каузальної атрибуції Фріца Хайдера.
24. Сутність фундаментальної помилки каузальної атрибуції.
25. Особливості психологічного впливу у процесі спілкування.
26. Комунікативний потенціал малої соціальної групи.
27. Психологія масових явищ та масових комунікативних процесів.
28. Психологія соціальних класів.
29. Особливості поведінки людей в умовах урбаністичного середовища.
30. Психологія мас Г.Лебона.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет сучасної соціальної психології: історія та перспективи.
2. Історичні витоки соціальної психології та її зв'язок з іншими психологічними науками.
3. Соціальна психологія та соціологія, їх єдність та відмінності.
4. Основні функції та завдання соціальної психології.
5. Психологія народів та мас як витоки соціальної психології.
6. Експериментальний етап розвитку соціальної психології.
7. Розвиток соціальної психології на Україні.
8. Побудова соціально-психологічного дослідження.
9. Основні вимоги до використання методу спостереження в соціальній психології.
10. Сутність експерименту в соціальній психології.
11. Особистість в соціальній психології.
12. Проблема особистості в соціальному просторі.
13. Соціалізація особистості.
14. Причини та наслідки паталогічної дезадаптації особистості.
15. Соціально-психологічні чинники як детермінанти суїцидальної поведінки.
16. Поняття психологічної стійкості особистості. Фактори, що підвищують та знижують психологічну стійкість особистості.
17. Статус та позиція як основні характеристики входження особистості в групу.
18. Генезис ролі: характеристика основних стадій
19. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу.
20. Афіліація та альтруїзм як складові потреби в спілкуванні.
23. Закономірності формування симпатії до інших людей.
24. Гендерні характеристики потреби в спілкуванні.
25. Причини виникнення труднощів у спілкуванні.

26. Види бар'єрів в спілкуванні.
27. Дефектне спілкування: акцентуації характеру, ригідність, тривожність.
28. Деструктивне спілкування: обман, брехня, егоїзм; агресивно-конфліктна взаємодія.
29. Стратегії та тактики впливу та маніпулювання.
30. Довіра та псевдодовіра у спілкуванні.
31. Охарактеризуйте домінанти активності, що виступають як основа психологічної стійкості особистості.
32. Який зміст виражає поняття «соціально-психологічна компетентність особистості»?
33. Як соціальна адаптація та інтеріоризація виявляються у процесі соціалізації особистості?
34. Типи міжособистісного впливу.
35. Види та характеристика особистісного впливу.
36. Особливості формування неформальних стосунків у спілкуванні.
37. Теорії групової динаміки (Уманський, Петровський)
38. Механізми групової динаміки.
39. Лідерство та керівництво: теорії та класифікації.
40. Стилi та типології лідерства.
41. Поняття групового рішення: групова поляризація, групова нормалізація, сув до ризику.
42. Етапи прийняття групового рішення.
43. Форми групових дискусій.
44. Охарактеризуйте параметри що виділяють групу як цілісність: психологічний зміст спільної діяльності, композиція групи, структура групи, групові процеси.
45. Охарактеризуйте параметри, що виділяють особистість як члена групи: групові норми та цінності, групові санкції, групові очікування, статус особистості, позиція, роль, ранг особистості.
46. Основні ознаки натовпу як одного з видів великої групи.

47. Психологічні особливості етнічних груп. Ментальність та етноцентризм.
48. Психологічні особливості українського національного характеру.
49. Поняття та класифікація малих груп.
50. Групові процеси.
51. Конформізм та нонконформізм.
52. Феномен групового мислення.
53. Групові норми та правила.
54. Вплив меншості в малій групі.
55. Структурні компоненти малої соціальної групи.
56. Основні підходи та напрями до вивчення малої групи.
57. Міжгрупові конфлікти: характеристика та шляхи подолання.
58. Галузі застосування соціально-психологічних знань.
59. Соціальна психологія та проблеми сім'ї.
60. Соціальна психологія в системі охорони здоров'я.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Андреева, Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 2012. – 376 с.
2. Социальная психология : курс лекций / Н.М. Ануфриева и др. – К. : МАУП, 2017. – 88 с.
3. Андриенко, Е.В. Социальная психология / Е.В. Андриенко. – М. : Акад., 2000. – 264 с.
4. Берн, Е. Лидер и группа. О структуре и динамике организаций и групп / Е. Берн. – Екатеринбург : Литур, 2000. – 320 с.
5. Бех, І.Д. Від волі до особистості / І.Д. Бех. – К. : Україна-Віта, 2005. – 202 с.
6. Введение в практическую социальную психологию / [под ред. Ю.М. Жукова, Л.А. Петровской, О.В. Соловьевой]. – М. : Наука, 2004. – 255 с.
7. Гулевич, О.А. Психология межгрупповых отношений : учеб. для бакалавриата и специалитета / О.А. Гулевич. – М. : Юрайт, 2017. – 341 с.
8. Занковский, А.Н. Психология организационного лидерства : в поисках корпоративной синергии / А.Н. Зинковский. – М. : Литера, 2015. – 300 с.
9. Ильин, Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2014. – 512 с.
10. Казмиренко, В.П. Социальная психология организаций / В.П. Казмиренко. – К. : МЗУУП, 2003. – 384 с.
11. Коваленко, А.Б. Соціальна психологія : підручник / А.Б. Коваленко, М.Н. Корнєв. – К. : Геопринт, 2006. – 400 с.
12. Психологія в менеджменті / С. Комінко, Л. Курант, О. Самборська та ін. – Тернопіль : Підруч. і посіб., 2009. – 400 с.
13. Кричевський, Р.Л. Психология малой группы : теоретический и прикладной аспекты / Р.Л. Кричевський, Е.М. Дубровская. – М. : МГУ, 2011. – 206 с.
14. Крысько, В.Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах / В.Г. Крысько. – Минск : Харвест, 2009. – 384 с.
15. Ліфарєва, Н.В. Психологія особистості : навч. посіб. / Н.В. Ліфарєва. – К. : ЦНЛ, 2003. – 240 с.

16. Леонтьев, А.А. Психология общения : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.А. Леонтьев. – 4-е изд. – М. : Смысл ; Академия, 2007. – 365 с.
17. Майерс, Д. Социальная психология / Д. Майерс ; [пер. с англ.]. – СПб. : Питер, 2006. – 684 с.
18. Максименко, С.Д. Психологія особистості : підруч. для студ. ВНЗ / С.Д. Максименко, К.С. Максименко, М.В. Папуча. – К. : ТОВ «КММ», 2007. – 296 с.
19. Милграм, С. Экспериментальная социальная психология / С. Милграм. – СПб. : Питер, 2000. – 400 с.
20. Москаленко, В.В. Соціальна психологія : підручник / В.В. Москаленко. – Вид. 2-ге, перероб. та допов. – К. : ЦУЛ, 2008. – 688 с.
21. Орбан-Лембрик, Л.Е. Соціальна психологія : посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К. : Академвидав, 2003. – 448 с.
22. Платонов, Ю.П. Психология коллективной деятельности : Теоретико-методологический аспект / Ю.П. Платонов. – Л. : ЛГУ, 2010. – 184 с.
23. Рибалка, В.В. Психологія розвитку творчої особистості / В.В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 2006. – 236 с.
24. Семиченко, В.А. Психологія соціальних відносин / В.А. Семиченко. – К. : Магістр-S, 2009. – 168 с.
25. Слободчиков, В.И. Основы психологической антропологии. Психология человека : Введение в психологию субъективности / В.И. Слободчиков, Е.И. Исаев. – М. : Школа Пресс, 2005. – 384 с.
26. Психология здоровья : учеб. для вуз. / [под ред. Г.С. Никифорова]. – СПб. : Питер, 2006. – 607 с.
27. Татенко, В.А. Психология в субъектном измерении / В.А. Татенко. – К. : Просвита, 2006. – 404 с.
28. Тимофієва, М.П. Психологія здоров'я : навч. посіб. / М.П. Тимофієва, О.В. Двіжона. – Чернівці : Книги ХХІ, 2009. – 296 с.
29. Холодная, М.А. Психология интеллекта : Парадоксы исследования / М.А. Холодная. – Томск : Томск. ун-т ; М. : Барс, 2007. – 392 с.

30. Георгий Петрович Щедровицкий : Философия. Наука. Методология / [ред.-сост. А.А. Пископпель, В.Р. Рокитянский, Л.П. Щедровицкий]. – М. : Шк. культ. полит., 2007. – 656 с.
31. Філоненко, М. Психологія спілкування : навч. посіб. / М. Філоненко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 224 с.
32. Энкельманн, Б. Власть мотивации. Харизма, личность, успех / Б. Энкельманн ; [пер. с нем.]. – М. : АО Интерэксперт, 2009. – 270 с.

Додаткова література:

1. Чалдини, Р. Альтруизм. Конфликт. Группы. / Р. Чалдини, Д. Коник, С. Нейберг. – СПб. : Прайм Еврознак, 2002. – 256 с.
2. Варій, М.Й. Соціальна психіка нації / М.Й. Варій. – Львів : СПОЛОМ, 2002. – 184 с.
3. Власова, О.І. Соціальна психологія організацій та управління / О.І. Власова, Ю.В. Ніконенко. – К. : ЦУЛ, 2010. – 398 с.
4. Говорун, Т.В. Стать та сексуальність : Психологічний ракурс / Т.В. Говорун, О.М. Кікінеджі. – Тернопіль : Нова книга-Богдан, 1999. – 383 с.
5. Джонсон, Д. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування / Д. Джонсон. – К. : Академія, 2003. – 288 с.
6. Журавлев, А.Л. Психология совместной жизнедеятельности малых групп и организаций / А.Л. Журавлев. – М. : Социум, 2001. – 288 с.
7. Занковский, А.Н. Психология организационного лидерства : в поисках корпоративной синергии / А.Н. Занковский. – М. : Литера, 2015. – 300 с.
8. Зимбардо, Ф. Социальное влияние / Ф. Зимбардо. – СПб. : Питер, 2000. – 400 с.
9. Кара-Мурза, С.Г. Манипуляция сознанием. Век XXI / С.Г. Кара-Мурза. – М. : Эксмо, 2015. – 464 с.

10. Лебон, Г. Психология масс / Г. Лебон. – Минск : Харвест ; М. : АСТ, 2000. – 320 с.
11. Левин, К. Разрешение социальных конфликтов. / К. Левин. – СПб. : Речь, 2000. – 408 с.
12. Ложкін, Г.В. Психологія конфлікту : теорія і сучасна практика / Г.В. Ложкін, Г.В. Пов'якель. – К. : Професіонал, 2006. – 416 с.
13. Ломов, Б.Ф. Психологическая регуляция деятельности / Б.Ф. Ломов. – М. : ИП РАН, 2006. – 624 с.
14. Пайнс, Э. Практикум по социальной психологии / Э. Пайнс, К. Маслач. – СПб. : Питер Ком, 2000. – 380 с.
15. Чалдини, Р. Социальное влияние / Р. Чалдини. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 338 с.
16. Узнадзе, Д.Н. Установка у человека. Проблема объективации. Психология личности в трудах отечественных психологов / Д.Н. Узнадзе. – СПб. : Питер, 2000. – С. 87-91.
17. Ядов, В.А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности / В.А. Ядов // Методологические проблемы социальной психологии : сб. ст. / [под ред. Е.В. Шорохова]. – М. : Наука, 1975. – С. 89-105.